گفتوگۆ له گەڵ هانز براندشایدت

(بەرپرسی میدیکۆ ئینتەرناسیونال)

سەلام عەبدولا ئیبراهیم
له 2001/8/14

سەلام : بەرێزتان پەیوەندیەکی نزیك یا ناسراوی لەگەڵ(یەکێتی و پارتی) و سەرکردەکانیان هەیە. بۆچی ئێوە وەك رێکخراوێکی جیهانی مافی مرۆڤ و یارمەتیدان هەوڵ نادەن، کاریگەری و تاقیکرنەوەکانتان بەکاربهێنن بۆ پرۆسەی ئاشتی لە کوردستان؟

هانز براندشاید: من هەوڵدەدەم تاقیکرنەوەکانمان بۆ پرۆسیسی ئاشتی بەکاربهێنین، وەك چۆن لەرابردوودا کردومانە. لەراستیشدا ئێمە توانامان کەمە راستەوخۆو بە چڕی کاری تێبکەین. هیچ نەبێت تەنها لەبەرهۆیەك سەخت بووە، کە ئێمە بەدەگمەن دەتوانین بۆ باشووری عێراق سەفەر بکەین. بێگومان لە داهاتوودا، پرۆژەی کۆمەڵایەتی لەبەرچاو دەگرین، کە داواکاری پرۆسەی ئاشتی و دیموکراتین. لە هەمان کاتدا دەبی ئێمە کە لە ئۆروپاوە لە گەڵ وەڵاتانی تر کاردەکەین، خۆمان نەختێك دورەپەرێز بگرین. بەشێوەیەکی تر بڵێم: ئێمە ئەوپەڕی، دەتواین وەك راوێژکارێك، ناراستەوخۆ چالاك بین.

سەلام: بەبڕوای ئێوە: دەتوانن چ ستراتیژێك پێشنیار بکەن بۆ پەرەسەندنی پرۆسەی ئاشتی لە کوردستانی/عێراق؟

براندشاید: من ئێستا لەبارودۆخێدا نیم، بتوانم گەشە بە "ستراتیژێکی" لەبەرچاو بدەم. بەلاّم بە دڵنیاییەوە دەڵێم کە پێوەر بۆ باکوری عێراق لەئاستی ستانداری جیهانییە لە دیموکراتی، مافی مروڤ و ئازادی رادەربڕین. بۆ گەیشتن بەو مەبەستەش(بەرقەراربوونی ئاشتی: س)، باشترین"ستراتیژی" یا میتۆد بۆ ئێستا، دیالۆکی کراوەیە لەنێوان بەشداربوانی گێروگرفتەکە بەمەبەستی ئاشتی، ئەمە ئاقلاّنەترین شتە.

سەلام: بەرێزتان ئامادەن هەردوو حزبەکە لەلایەن(NRO) بۆ ئەلمانیا دەعوەت بکەن؟

براندشاید: پێویست ناکات بەشێوەیەکی بەتایبەتی بۆ ئەلمانیا مێوانداریان بکەین. هەموو حزبەکان لێرە نوێنەریان هەیە و ئێمە کۆنتاکتی تەنگ یا باشمان لە گەڵیاندا هەیە. بۆیە دەکرێت لێرەیش لە گەڵ نوێنەرەکانیان باسی زۆر بابەت بکەین و روونکردنەوە لەسەریان بدەین.

سەلام: بەرێزتان ئامادەن پێکگەیشتنێك رێکبخەن بۆ ئەوەی شاندێك پێکبهێرێت لە میدیکۆ، کۆمەڵەی گەلانی هەڕەشەلێکراو و وادی لە گەڵ کەسایەتی ناسراوی ئەلمان وەك گونتەر کراس، ئولە یالپکە یا هەر

کەسایەتیەك ئێوە وەك دۆست بە شایەنی پرسیارلێکردن دایدەنێن، بۆ ئەوەی پرۆسەی ئاشتی لەنێوان هەردوو حزب بۆ پێشەوە ببرێت؟

براندشاید: لێرەیش هەمان بۆچوونم دەگرێتەوە کە ئێمە خۆمان ناتوانین پرۆسەی ئاشتی درووست بکەین. ئەگەر حزبەکان و رێکخراوەکانی تر ئەمەیان بوێت، دەکرێ بیرێکی بۆ بکرێتەوە، داخۆ بەیەکگەیشتن پرمانایە . بەلاَم وەك وتم، ئەمە تەنها ئەو کاتە دەکرێت، ئەگەر ئەم پێویستییە لەلای هەموو بەشداربووەکان بەباش بزانرێت.
رەنگە ئەمە باش بێت، بەگشتی پێویستی بەوە دەبێت لەبارەی پەرەسپێکتیڤی عیراقێکی نوێ و دیموکرات لە ئەلمانیا لێدوان بکرێت. لێرەشدا من زۆرم پێ باشترە کەسایەتییەك وەك گونتەر گراس، ئولە یالپکە ئەندامی پەرلمان و ئەوانی تر ئەم ئیشە بکەن. لەم پەیوەستەدا، بەدلنیاییەوە شان بەشانی باسەکانی تر دیسکسیونی پرسیاری کۆنکریتی لەبارەی گەشەسەندنی دیموکراتی لە عیراق دێتە کایەوە.

سەلام: بۆچی تا ئێستا کۆمەلکوژی 180000تسیڤیلی کورد لەکات ئۆپیراتسیونی ئەنفال لەلایەن رای گشتی جیهان بە جینۆساید دانیپێنانرێت؟

براندشاید. بەداخەوە منیش نازانم بۆچی، منیش هەمان پرسیار دەکەم. لەم بارەیە دەتوانم بلێم کە نەتەوە یەکگرتووەکان(Max van der Stoel) بە بێکۆمان مامەلەی جینۆسایدانەی رژێمی بەعس ناسی و تەسدیقی کردووە.

سەلام: گازی ژەهراوی و پیشەسازی جەنگی ئەلمانی رۆلی سەرەکیان بینی لە بەرهەمهێنانی غازی کیمیاوی عیراقی. بەرای بەرێزتان: کوردەکان دەتوانن مافەکانی خۆیان لە ئەلمانیا وەربگرن؟
براندشاید: من ئەمە پێش چەند سالێك بە رێگای یاسایی ئەزمونگەریم کردووە. لەو بروایەدام کە شانسی یاسایی لەبەردەم دادگاکانی بەلژیکا و ئەمریکا سەرکەوتوانەتر دەبێت لەوەی لە ئەلمانیا. ئێستا من و(ئەوانی تر) هەنگاوی یاسایانەی تر دەنێین بەئامانجی قەرەبووکردن و سەرلەنوێ چاکسازی لە پێشی دادگاکانی کەی ئۆروپا وەك(شتراسنبۆرك). لە کۆتاییدا من گەشبینم. لە ئەلمانیا نەك تەنها سکالاَ لە دژی حکومەتی فیدرال/ کۆماری فیدرال بکرێت، بەلکو لەلای دادگا مەدەنێکاندا ئەو کۆمپانیە ئەلمانیانە بەدادگا بدرێن کە ئەو کاتە بەشداریان کردبوو. گرفتی ئەمە لەوەدایە کە تەنها نرخی هەلسەنگاندنی یاسایی و ئەزمونگەری یاسایی پێشوەخت مەسەلەیەکی زۆر گرانە وخەرجی دەوێت. روونتر بلێم، هیچ کەسێك نادۆزمەوە ئامادەبێت 30–50 هەزار مارك بۆ ئەم کارە تەرخان بکات بۆ خەرجکردنی بەسەر کۆلێکتیڤی پارێزەر، یاساناسی دەولەت – گەلانی بەتواناو خاوەن تەجروبە کاری بۆ بکەن. لەگەل ئەوەشدا ئەم کارە دەیهێنێ. هەروا من هێشتا لەو بروایەدام کە لە دوارۆژ لەم بوارە شتێك دەکرێت.

سەلام: فرسەتی وا هەیە، ئێمەیش وەك ئەوانەی بەزۆرەملی كاریان پێدەكرا یا قوربانیانی هۆلۆكوست داوای قــەرەبووی زیانــەكان بكــەین؟ لەكۆتایـیدا كووەیـت و ئیسـرائیل لــە ئــەنجامی جــەنگی كــەنداوی دووهــەم قەرەبووكران، بۆچی كوردەكانیش نا؟

براندشاید: بەرای من هەرگیز ئەمە ناكەن.

سەلام: چەند كەسێك لە هاوتاوانەكانی بازرگانی غازی كیمیاوی لە گەڵ عێراق سزادران. بۆچی سزادانەكەیان ئەوەندە خەندەئاور بوون؟

براندشاید: زۆر بەئاسانی، لەبەر ئەوەی دادوەری لە ئەلمانیاشدا، دادوەرییەكی سیاسییە.

ســەلام: ئــەوە دوو ســاڵە رۆشـنبیرە كوردەكـان لەبـەردەم باڵوێزخانە و قونسولییەكانی ئەلمانیا لە چەندین وەڵات ئەكتسـیون دەكـەن لــە پێـناوی قەرەبووكـردنی قوربانـیانی غـازی كیمـیاوی. هەڵویسـتی بەرێـزتان لەبەرامبەر ئەمە چییە؟ دەتوانرێت رای گشتی بۆ ئەم مەسەلە بەدەست بكەوێت و چۆن؟

براندشـاید: ئــەم جـۆرە ئەكتسـیونانە زۆر درووسـت و پێویسـتە. هــەر وەك تاوانە گەورەكانی رابردوو، رای گشـتی لــە رۆژێكـدا دەبـێ بــە شـێوەیەكی كۆنكریت خەریكی تاوانی هەڵەبجە و ئەنفال ببێت، لەبەر ئەوەی ئەمە برینێكە، هێشتا باش و سارێژ نەبووە.

لــە كۆتایـیدا داوای لێـبوردن دەكــەم بـۆ ئــەوەی كــە رێكخـراوە ناحكومێكان و رێكخراوەكانی مافی مرۆڤ لە ئەلمانـیا ئــەوەندە كــەم كــار دەكــەن و ئــەوەند وەسـیلەی كەمـیان بەدەسـتەوەیە بـۆ ئــەوەی كەمپیـنگی كارتـێكردن لــە رای گشـتی بـۆ قوربانـیـیە كوردەكـان و قوربانـیـیەكانی تـری عـێراق بــە پوول پشتگیریان لێ بكەین.

تێبیـنی: ئــەم پرسـیارانە ئاراستەی بەرپرسی چەند رێكخراوێكی ناحكومیم كردووە كە شوێنی دەستیان لە كوردسـتان دیـارە. كاك هانز وەڵامی دامەوە و وەڵامی ئەوانی تریش لەچەند رۆژی ئایندە دەگەنە دەستم و بەزووترین كات بۆ بەرێزتان رەوانەی دەكەم.